

Vogel Attila

A drogprevenációs részleg működése a Fiatakorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében

Előadásomban egy olyan területről szeretnék beszélni, amely a magyar büntetés-végrehajtás keretein belül új feladatot jelent. Ez a terület pedig a drogprevenációs részleg kialakítása és működtetése.

Egy év telt el azóta, hogy ez a részleg a Fiatakorúak Bv. Intézetében megalakult, így komoly eredményekről, sikerekről felelőtlenség lenne beszélni, helyette inkább az eddigi munkáról, a tapasztalatokról számolok be.

Mint ismeretes: a Büntetés-végrehajtási Szervezet már a 90-es évek közepén megtette a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a drogprobléma ne válhasson akuttá intézményeinkben. Ennek érdekében célul tűzte ki a kábítószer-kereslet csökkentését a bv. intézetekben. A program egyik részét a kábítószer-prevenációs körletek, körletrészek működtetése képezte.

Ennek jogszabályi alapját a 6/1996. IM. rendelet 2002. évi módosítása teremtette meg, amelynek egységes végrehajtása érdekében a bv. országos parancsnoka 2003-ban kiadta az 1-1/54/2003. számú Intézkedését, valamint az országos parancsnok általános helyettese a 2-1/1/2003. számú Módszertani útmutatót.

Mit is takar ez a fogalom, hogy drogprevenációs körlet, és kik kerülhetnek ide?

A drogprevenációs körlet drogmentes körletrészt jelent, ahol a fogvatartottak oly módon töltik le hátralévő büntetésüket, hogy garantálják, nem fogyasztanak semmilyen bódító- vagy kábító szert, önként vállalják, hogy havonta legalább egy alkalommal vizet-mintát adnak a drogtest elvégzése céljából.

A prevenációs részlegbe kerülés önkéntes, a fogvatartott kérelme alapján történik, melyhez a nevelő véleménye és a pszichológus javaslata is szükséges. Ezen adatok és vélemények alapján a Befogadási és Foglalkoztatási Bizottság (a továbbiakban: BFB) dönt a fogvatartott prevenációs részlegbe történő elhelyezése tárgyában. Különösen azoknak a kérelmét kell engedélyezni

- akiket kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmény miatt ítélték el,
- akikről a befogadás során, vagy a felkészítő részlegben a bevonulást megelőzően kábítószer-fogyasztásra utaló adatok merültek fel,
- akiket a bv. intézetben kábítószer-kereskedelem vagy –fogyasztás miatt felelősségre kellett vonni, továbbá
- akik még nem kerültek kapcsolatba kábítószerrel, de hitelt érdemlő beszámolójuk szerint folyamatos veszélyeztetésnek vannak kitéve.

Intézetünkben 2003. szeptember 15-én alakult meg a drogprevenciós részleg, mely három zárkát, egy kultúrhelyiséget és a kábítószer-mentesség ellenőrzésére szolgáló helyiséget foglalt magába.

Mint mindenhol, nálunk is problémát jelentett a helyhiány, ezért a részleget az úgynevezett B/12-es nagykorú fogvatartottak elhelyezésére szolgáló épületben szektorráccsal elválasztva alakítottuk ki.

Saját forrásból biztosítottunk minden zárkában 1-1 kisképernyős tv-készüléket, a kultúrhelyiségben egy nagyképernyős tv-t videomagnóval együtt, valamint hűtőszekrényt. Igyekeztünk tehát – ösztönző jelleggel – a normál elhelyezési körülményektől jelentősen eltérő fizikai környezetet kialakítani.

A részleg működtetéséhez az Országos Parancsnokságtól 650 ezer Ft, majd további 1 millió 260 ezer Ft összegű támogatást kaptunk, amely a drogtesztek beszerzésére és a fogvatartottak programjainak megszervezésére, annak finanszírozására volt fordítható. A fenti összegekből biztosítottuk a 2004. évre szükséges drogteszteket, illetve a fennmaradó 1 millió 100 ezer Ft-ból külső előadókkal kötöttünk szerződéseket.

2003. szeptember 15-től a mai napig [2004. november 26- – a szerk.] a BFB 15 fiatalkorú fogvatartottat helyezett a részlegbe, akik kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményt követtek el, vagy akiknél a felkészítési időszak alatt kábítószer fogyasztására utaló adatok merültek fel.

Jelenleg 8 fő fiatalkorú fogvatartott van elhelyezve a részlegben. Sajnos 2 fogvatartott súlyos fegyelemsértést követett el, ezért a BFB kihelyezte őket a körletrészből, 1 fő pedig saját maga kérte kihelyezését. 4 fő a büntetését kitöltötte, szabadult.

Mint már említettem: a prevenciós részlegbe helyezés előtt – majd ezt követően havonta legalább egy alkalommal – kötelezően kábítószer-mentességet ellenőrző vizsgálaton kell részt venni, ami az önként leadott vizelet vizsgálatából áll.

Ezt a vizsgálatot a nálunk rendszeresített DRUGLAB Multi 10 nevű drogteszttel mindig a szolgálatban lévő ápoló végzi, a körletlen szolgálatot teljesítő felügyelő segítségét igénybe véve. (Itt kívánom megjegyezni, hogy a napokban tértünk át az ún. „5 csíkos” drogteszt használatára.)

A pontos eredmény elérése érdekében a fogvatartottat a vizeletminta vételezése előtt megmottozzuk és a mintavételre szolgáló helyiséget is átvizsgáljuk. Ez azért fontos, hogy a fogvatartottak ne tudják manipulálni a vizsgálati anyagot. A mintavételezés váratlanul, a bv. osztályvezető utasítására történik.

A mintavétel idejét, eredményét az ápoló az erre a célra felfektetett okmányban rögzíti. Pozitív eredmény esetén a vizsgálatot meg kell ismételni, és a fogvatartottal szemben fegyelmi- és büntetőeljárást kell kezdeményezni.

Ezidáig egy alkalommal volt pozitív eredmény, de bizonyítottá vált, hogy a fogvatartott az orvos által felírt gyógyszert szedte, és a teszt – túlérzékenysége miatt – azt mutatta ki.

Intézetünk speciális helyzetéből adódóan a drogprevenciós részlegben csak fiatalkorú fogvatartottat helyeztünk el, ezért kiemelt figyelmet fordítunk a csoport részére szervezett programokra, foglalkozásokra, rendezvényekre.

A csoport részére – a többi fogvatartottól eltérően – több kedvezmény is elérhetővé vált, úgymint havonta 4 élelmiszer-csomag, valamint 2 órás látogató-fogadás, vásárlási lehetőséggel.

Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert az intézetben Pszichológiai Osztály működik, így ezen fiatalok részére nem csak a nevelő, hanem pszichológus is tart csoportos és egyéni foglalkozásokat.

A pszichológiai munka elsődleges célja ezen a területen, hogy a rendelkezésre álló szakmai és tárgyi feltételek keretein belül elősegítse és támogassa

- a korábban kábítószer-fogyasztó fiatalok pszichés rehabilitációját,
- az elterelés folyamatát,
- a drogfogyasztás következtében, vagy azzal összefüggésben kialakult pszichés problémák megoldását,
- oldja a kialakult krízisállapotokat, valamint
- direkt módon hozzájáruljon a bv. intézeten belüli kereslet-csökkentési programhoz.

A pszichés segítség és -vezetés egyéni- és csoportos pszichoterápiás ülések, szabad-interakciós, tematikus és kreatív csoportfoglalkozások során valósul meg.

Kiemelt jelentőségűnek és feltétlenül jónak ítélem, hogy az elkülönített részlegben való elhelyezés lehetővé teszi egy intenzív csoportterápiás közeg létrejöttét, amelyben a fiatalok önkéntes részvétele hangsúlyozandó.

A csoportmunka során a résztvevők elmondják egymásnak saját érzéseiket, élményeiket, a velük történeteket. Ez a tevékenység lehetőséget ad arra, hogy a résztvevők több nézőpontból szemlélhessék, értékeljék a kábítószer-fogyasztásuk, illetve veszélyeztetettségük súlyosságára, körülményeire, okaira, előzményeire vonatkozó elképzeléseiket, a kapott információkat, előmozdítva ezáltal a függés-kötődés problematikájának belülről motivált megoldás-keresését.

A részlegben elhelyezettek részére heti foglalkozási terv alapján tartok csoportos foglalkozásokat. Megemlítem, hogy a részlegben történt legfontosabb eseményeket a pszichológussal kölcsönösen jelezzük egymás felé, így garantálni tudjuk az összhangot és az egymást erősítő nevelési és pszichológiai team-munkát.

El kell mondanom, hogy idén részt vettem egy holland tréningen (a MATRA program keretében), melynek módszereit adaptálni tudom munkám során, a csoportos foglalkozások tematikáját a tanultak alapján építem fel.

A témák feldolgozása során elsődlegesen a fogvatartottak agresszió-kezelésére térek ki, hogy megtanítsam a fiatalok részére, hogyan csökkenthetik, kezelhetik ők maguk az egymás közötti agresszív konfliktus-helyzeteket. Nagy szükség van erre, hiszen a fiatalok – életkorukból adódóan – nehezebben kezelhetőek, ráadásul a részlegben elhelyezett fiatalok a drog „utóhatásaként” egyébként is feszültebbek, idegesebbek, indulatosabbak, mint többi társaik.

Igyekszünk szabadidejüket tartalmasan kitölteni kulturális- és sportrendezvények szervezésével, külső előadók meghívásával. Idén két külső alapítvánnyal is sikerült szerződést kötnünk.

Az AVP Hungary Közhasznú Egyesület két, 9 napos drogprevenációs program lebonyolítását vállalta. A drogprevenációs munka során abból indultak ki az Egyesület munkatársai, hogy a drog negatív hatásainak hangsúlyozása helyett az alternatívák keresésére tesznek kísérletet. Ezen fiatalok ugyanis – korábbi élettapasztalataik révén – tisztában vannak a drogok pozitív és negatív hatásaival, azt azonban nem tudják, hogy a konfliktus-kezeléshez, stressz-oldáshoz, önbizalom növeléséhez, szórakozáshoz, párkapcsolat létesítéséhez milyen egyéb lehetőségek vannak a drogon kívül.

A másik „cég”, amellyel szerződöttünk, A Tiszta Jövőért Alapítvány egy 2 napos „Légy ésnél!” drogprevenációs foglalkozást tartott intézetünkben.

Ezen a rendezvényeken a drogprevenációs csoport tagjain kívül az intézetben elhelyezett többi fiatalkorú fogvatartott is részt vett.

Meg kell említenem, hogy a körleten a nagykorúak öntevékeny szervezete is működik, így körlet-szinten is vannak további irodalmi-, kulturális- és sportrendezvények, amelyekbe a fiatalkorúakat is bevonjuk.

Természetesen azon fogvatartottaknak, akik még nem fejezték be alapfokú iskolai tanulmányaikat, biztosítjuk a tanulási lehetőséget az intézet iskolájában, azok számára pedig, akik szakmával nem rendelkeznek, tanfolyamokat (gumiszerelő, kerékpárszerelő, targoncavezető, számítógépes tanfolyam stb.) indítunk.

A fentiekből is kitűnik, hogy arra törekszünk, hogy ezen fogvatartottak számára minél több és színesebb foglalkozást tudjunk tartani, minél több ismeretanyagot adjunk át, hogy ezzel is segítsük őket speciális helyzetükben.

Záró mondatként el szeretném mondani, hogy egy igen nehéz éven vagyunk túl, mindenkinek új feladatot jelentett a részleg kialakítása, de – véleményem szerint – a kezdeti kedvező tapasztalatok alapján hosszútávon komoly eredményeket érhetünk el.